

Протестиращите русенци на 21 септември 1987 г.

ЩЕ ЧУЕ ЛИ ЕВРОПА ПРЕДСМЪРТНИЯ ВИК НА РУСЕНЦИ?

Трезвостта изисква да признаем, че няма да го чуе. Европа е твърде далече от Балканския полуостров в географски и още повече в духовен смисъл. Европа има своите си рани: бившата ГДР, доскорошните социалистически Унгария, Полша и Чехословакия. Европа не разбира балканското ни овчедушие.

Русенци пишат писма.

До Негово величество цар Симеон II.

До ООН.

До президента на републиката.

До министър-председателя.

Андрей Луканов вероятно отново ще позвъни на колегата си Петре Роман. Може и да се разходи, както на 4 юли, в компанията на новоизлюпените екоборци до летище „Отопени“. Ще успокои после русенци. Ще ги призове към търпение. На г-н Луканов не му е само Русе до главата, я!

От 150 години българинът кански се мъчи да стане свободен човек. През някое и друго десетилетие някой ще изока, че не ще да бъде роб. Край него още десетина ревнат: „Верно, бе, не щеме да сме роби!“ и защото кръвта е кипнала – прогърмят пищови, заиграе

някой нож, потече кръв на „наши“ и „врагове“ и... После – хайде пак главата в духовния хомот!

Защото, за да станеш свободен човек, се искат поне две неща: **постоянство и усилие**. А българинът, както в миг на покруса и отчайваща прозорливост е установил Левски, няма нищо против да стане свободен, но да я получи тая пуста свобода на тепсия. Друг да му я спечели. Друг да се изпоти с кървава пот. Той в това време ще си кротува, че току-виж се развалила работата и изгоря мърцина!

И сега русенци викат към Европа да ги спаси. Гледат да прехвърлят другиму отговорността за деветгодишното си мълчание, страх и малодушие. Чакат Европа да ги избави от хлора.

Европа няма да ни чуе. Но необявената химическа война, която Румъния води срещу русенци, си е наш, български, балкански въпрос. И колкото по-бързо проумеем, че сами трябва да се справим, толкова по-сигурно ще е, че може би се приближаваме към духовната зрелост, когато човек осъзнава границите на своята отговорност и каратите на личното си достойнство. Търпение, русенци!

Русенци търпяха. Това поне не може да им се отрече. Достойните русенски мъже достойно стискаха езика си зад зъбите, когато се задушаваша от хлора. Достойно гълтаха лютите си сълзи. Достойно понасяха кашлицата на децата си, чумеренето и главоболието на жените си. Партийно-номенклатурният нравствен кодекс ги задължаваше да поставят над живота и здравето си кабинетите с тапицираните врати, меките кресла, черните волги и... спокойствието на Партията! Русенските мъже не излъгаха очакванията на шефовете си. В партийни и милиционерски кабинети те привикваха една дребна като врабец жена, която ужасно им досаждаше. С цвъртенето си тя нарушава безметежното спокойствие в повереното им феодално имение.

Русенските мъже се държаха достойно. В общинския вестник „Русе днес“ (бр. 29, 8 септември 1990) к.м.н. д-р Константин Колев, директор на ХЕИ през всичките тези девет години, изнася следните данни: брой на обгазяванията – от 26 през 1982 г., до 72 през 1987 г., като хлорът над пределно допустимите количества е от 3 до 9.5 пъти! Съдържанието на минерални киселини във въздуха е в границите от 10 до 24 пъти /1987 г./ над допустимото. Секретни данни. Държавна тайна. От разгласяването на тези ужасяващи числа зависи кариерата. Зависи мястото. Личната ми симпатия към д-р Колев ме кара да вярвам, че поне го е мъчила съвестта.

Русенските лекари...

Девет години изпълняваха лекарския си дълг. Който можеше – бягаше от Русе. Другите лекуваха когото могат. Сега, когато партийната ръководителка им позволи да говорят, главният лекар на болницата д-р Евгени Назъров отвори държаните в тайните архиви резултати от проучването на здравословното състояние на русенци. В сравнение с времето преди влизането в експлоатация на комбината в Гюргево, болестите на дихателната система са се увеличили два пъти!

Инстинктът за самосъхранение.

Учените твърдят, че той и инстинктът за продължение на рода са фундаменталните инстинкти, гарантиращи безсмъртието на човешкия род. Двадесетият век и преди всичко социализмът са на път да опровергават непоклатимите уж научни истини. Инстинктът за самосъхранение у социалистическия човек не действа. На 17 септември русенските деца имаха протестен урок по екология. В същото време над доскорощния партиен дворец-кораб, повел русенци към светлата комунистическа смърт, се стелеше синкавата хлорна пелена. Но никой не извика: „Родители, учители, деца: ТРЕВОГА!“ Вместо това, водещата се обръщаше така към всеки следващ кандидат за мимолетна слава: „Споделете размисли по голямата тема“.

Хора, живи ли сте? Имате ли нерви, сърца, умове, съвест? Хора ли сте или роботи?

Мене все още ме стряска споменът за 23 септември 1987 година. Окичваха децата с червени пионерски връзки. Пред паметника на съветския воин, под открито небе. Към 10 часа не се виждаше почти нищо. Децата плуваха в хлорната мъгла. Някои припадаха. Други повръщаха. Трети вържеха червените като кръв връзки през устата си. Но ритуалът не беше прекъснат! Сигурно тези учителки и дружинни ръководителки получиха партийна похвала, бяха наградени. Комунистът, нали, не е човек, а желязо! Наградени, защото са победили вродения инстинкт за самосъхранение. Заради победения майчин инстинкт. Заради победената нравственост. Нали човекът е по-силен от природата, а марксизмът-ленинизмът му вменява във висш дълг да я покаутира.

Сигурно бяха наградени. И заради простото равновесие жената – врабец, досадна за партийните велможи, трябваше да бъде наказана. И Мария Варамезова беше наказана. Наказаха и всички, у които инстинктът за самосъхранение не беше съвсем убит, които вдигнаха глас в защита на русенските деца. Тяхната вина пък е, че са се родили в този прокълнат град!

Известно е, че Тодор Живков мразеше „буржоазния“ Русе. Известно е, че много се обичаха с Николае Чаушеску. Студентите очича на кинокамерите и фотоапаратите увековечаваха техните целувки. Братската обич и самодържавническата щедрост накара нашия „пръв партиен и държавен ръководител“ да даде съгласието на българската страна за строежа на химическия мастодонт в Долината на смъртта – замислена и осъществена от Елена Чаушеску.

Русенци мълчаха.

Над мълчанието им бдеше с особена вярност Петър Петров. Той пазеше „висшите партийни интереси“. Той следеше 200-те хиляди залождници на социалистическия интернационализъм да умрат на постове си в химическите заводи на Русе. Да умрат, но да построят поредния паметник на социалистическата индустриализация – Комбината за тежко машиностроене. Да умрат, но да възпитават родените в хлорната мъгла в дух на покорство и саможертва в името на ...кастовите интереси!

Преди пет години от кмета на град Сандански научих, че десетки русенци искат да се заселят в общината. „Забранено ни е да приемаме русенци“ – довери ми той голямата държавна тайна.

Тежки котви държат и днес русенските залождници: работата, жилището, роднините, гробовете на бащите, паметта. А и не е ли отстъплението израз на национално безсилие?

Русе умира. Престъплението е налице. Престъпникът липсва. Русенци викат на помощ Европа. Тя няма да ги чуе. Европа като духовно понятие изисква да си помогнеш сам. Да работиш за себе си, а не друг да работи за тебе. Да желаеш страстно свободата си, а не друг да пожелае да бъдеш свободен. Да станеш личност, а не други да те дърпат насила към небето.

Много емоции влагат русенци, защото страдат, а все още малко знаят. Господин Луканов не се вълнува толкова. Той знае. И не страда. Той знае, че има „диалектическа връзка“ между химическите комбинати в Гюргево и атомните централи в Козлодуй и Белене. Той знае, че спре ли АЕЦ, трябва да спре тромавата и гълтаща огромни количества енергия българска индустрия. Господин Луканов най-добре знае, че България е Педя човек – лакът брада. „Земя като една човешка длан“, а индустрия като за Сибирските простори! Впрочем, развивана е и е градена именно да задоволява руските апетити и нужди.

Достойни ли са русенци да се нарекат европейци?

Достойна ли е България да претендира за влизане в Европа?

За изминалите девет месеца доказахме само, че на повечето от нас си ни е добре там, където сме, и повече обичаме да получаваме върху тепсия, отколкото сами да се потрудим.

Потрудете се, русенци, потрудете се! Потрудете се и ще разберете, че не сме сами. Тогава може би и Европа ще се заслуша...

В. „Екополитика“, бр. 3, 25 септември 1990 г.